

OCHRANA PRACOVNÍKOV SBS PRI VZNIKU MIMORIADNEJ UDALOSTI V OBJEKTE

Lenka Mešková¹, Ladislav Šuty²

ABSTRAKT

Tento článok poukazuje na charakteristiku ochrany pracovníkov SBS pri vzniku mimoriadnej udalosti v objekte, taktiež ich úlohy a postavenie. V rámci článku sú popísané aj možné spôsoby ohrozenia objektu nebezpečnými látkami.

Kľúčové slová: súkromná bezpečnostná služba, mimoriadna udalosť, nebezpečné látky

ABSTRACT

This article refers to use of protection of private security services employees during formation of emergency event in given object, tasks and position of private security services, characteristics of emergency events and life threatening substances. The article also describes an approach to their protection against life threatening substances and possible ways of object danger by life threatening substances.

Key words: private security services, emergency event, life threatening substances.

ÚVOD

Pri plánovaní ochrany proti živelným pohromám, haváriám, katastrofám a teroristickým útokom sa snažíme čo najviac obmedziť dopady ich druhotných účinkov. Dobrou organizáciou je možné značne zmierniť ich následky. Ochrana pred

¹ Ing. Lenka Mešková, Fakulta špeciálneho inžinierstva, Žilinská univerzita v Žiline, Lenka.Meskova@fsi.uniza.sk, 041/513 6669

² Ing. Ladislav Šuty, Fakulta špeciálneho inžinierstva, Žilinská univerzita v Žiline, Ladislav.Suty@fsi.uniza.sk, 041/513 6656

všetkými druhmi mimoriadnych udalostí môže byť buď aktívna (stavba hrádzi proti povodniam, spevňovanie svahov), alebo pasívna (evakuácia, ukrytie).

Význam danej problematiky spočíva v uvedení si toho, ako si možno poradiť a robiť presne to, čo je najúčinnšie. Rozhoduje znalosť a schopnosť sa rýchle a správne rozhodnúť pri mimoriadnej udalosti. Najdôležitejšie je nestratiť hlavu. Pamätať si, čo je treba v danej situácii robiť a ako sa správať. Aby spoločnosť dokázala úspešne odolávať nástrahám života, ktoré môžu prísť nečakane a ohrozovať naše zdravie, životy, majetok a životné prostredie, musí byť vytvorené odpovedajúce právne prostredie, vytvorený účinný záchranný systém, odborne pripravení záchranári a riadiaci pracovníci, pracovníci SBS, mať k dispozícii modernú a účinnú techniku, vyvíjať účinnú prípravu obyvateľstva k sebaochrane a vzájomnej pomoci pri vzniku mimoriadnej udalosti.

1 ÚLOHY A POVINNOSTI PRACOVNÍKOV SBS

Pre ozrejmienie danej problematiky si najskôr v skratke priblížime základné úlohy a povinnosti pracovníkov SBS v určenom objekte. Základné **úlohy** pracovníkov SBS sú:

- chrániť majetok,
- zabezpečovať verejný poriadok v objektoch,
- viesť evidenciu o vstupe a výstupe osôb a dopravných prostriedkov do stráženého objektu alebo zo stráženého objektu a na tento účel vyžadovať preukázanie totožnosti. Osoby, ktoré v objekte nepracujú a chcú do neho vstúpiť za účelom návštevy, pracovník SBS vpustí až po predložení preukazu totožnosti (občiansky preukaz, pas, služobný preukaz), alebo vybaví návštevu prostredníctvom návštevnej miestnosti. O návšteve telefonicky informuje príslušného pracovníka v objekte. Pri odchode návštevy z objektu je pracovník SBS povinný skontrolovať osobu pomocou detektoru kovov. Neobmedzený vstup a výstup majú len pracovníci, ktorí sú držiteľmi osobitného preukazu.,
- vykonávať kontrolu osôb a ich batožiny pri vstupe do objektu a tiež pri odchode z objektu a požadovať predloženie príslušných dokladov. Môžu predviesť, na vnútornými smernicami určené miesto, každého, kto nemôže svoju totožnosť preukázať, poškodzuje majetok, porušuje predpisy, ohrozuje zdravie a život.,
- presvedčiť sa, či ten, kto vstupuje do stráženého objektu s dopravným prostriedkom alebo vystupuje zo stráženého objektu dopravným prostriedkom nemá v dopravnom prostriedku alebo na ňom predmety pochádzajúce z protiprávnej činnosti súvisiacej s chráneným objektom a tiež či vodič dopravného prostriedku nevyváža zo stráženého objektu tovar alebo materiál bez príslušných dokladov,
- umožniť vstup dopravnému prostriedku do stráženého objektu za účelom zásobovania, expedície tovaru, investičných akcií a opráv (na základe povolenia dispečingu),
- zabezpečovať stálu službu na hlavnej vrátnici,
- zabezpečovať otváranie nákladnej vrátnice,
- vykonávať pravidelné obchôdzky,

- v súvislosti s vykonávaním strážnej služby vyžadovať preukázanie totožnosti od osoby, ktorá je pristihnutá pri páchaní priestupku alebo bezprostredne po spáchaní priestupku alebo, ktorá bola pristihnutá pri neoprávnenom vstupe či výstupe v chránenom objekte. O takejto udalosti sa spíše záznam v knihe evidencie služieb s prípadným presným popisom neoprávnenne vynášaného, vyvázaného materiálu,
- na pracoviskách a miestach so zvýšeným nebezpečenstvom vzniku požiaru vykonávať obchôdzky nepretržite 24 hodín,
- zabezpečovať protipožiarnu hliadku právnickej osoby v pracovnej i mimopracovnej dobe a v čase zníženej prevádzky,
- plniť úlohy vyplývajúce z predpisov o požiarnej ochrane stráženého objektu,
- plniť úlohy vyplývajúce zo smernice o kľúčovom režime v stráženom objekte,
- vykonávať denne námatkové kontroly na zistenie požitia alkoholu u náhodne vybraného počtu zamestnancov,
- preberať a odovzdať potrebné informácie.

Pri obchôdzkach sú zamestnanci SBS **povinní** zamerať sa na nasledovné riziká a nedostatky:

- stav komunikácií, železničných priecestí, únikových ciest, priechodnosť prístupov k elektrickým rozvodniam, vstupom do objektov, nástupných plôch pre hasičskú techniku, prístupov k tlačidlom hlásičom EPS, požiarneho hydrantu, hasiacim prístrojom, a či nie sú poškodzované, zneužívané, resp. odčudzované zariadenia pre protipožiarne zásah,
- na miestach prístupných kontrole preveriť:
 - či nie sú bez dozoru ponechané zapnuté elektrické variče alebo iné zdroje tepla,
 - či je vypnutá el. energia v objektoch kde sa nepracuje,
 - stav vykurovacích telies,
 - či sú bezpečne odstavené zariadenia, ktoré by mohli spôsobiť vznik požiaru,
 - sú správne odstavené horľavé odpady, ktoré by mohli spôsobiť vznik požiaru,
 - či sú uzatvorené požiarne uzávery (požiarne dvere),
 - či sú uzatvorené okná, dvere a podobne.
- v priestoroch kde sa nachádzajú motorové vozidlá (osobné autá, kamióny, cisterny) – prečerpávanie chemikálií, nakladanie, vykladanie, váženie, parkovanie, vizuálne preveriť bezchybný stav zariadení so zameraním sa na únik chemikálie, prasknutie hadice, únik oleja, PHM a pod.

Pri plnení týchto úloh je pracovník SBS povinný:

- a) byť riadne odetý v rovnošate príslušnej SBS,
- b) ovládať použitie hasiacich prostriedkov a poznať požiarne poplachové smernice stráženého objektu,
- c) viesť záznamy o priebehu služby do knihy služieb a knihy zásahov.

2 NEBEZPEČNÉ LÁTKY, SÚČASNÝ STAV PRÍPRAVY PRACOVNÍKOV SBS NA ICH OCHRANU PRED NL

Za nebezpečné látky označujeme spravidla tie látky, ktoré predstavujú určité nebezpečenstvo pre živý organizmus alebo životné prostredie.

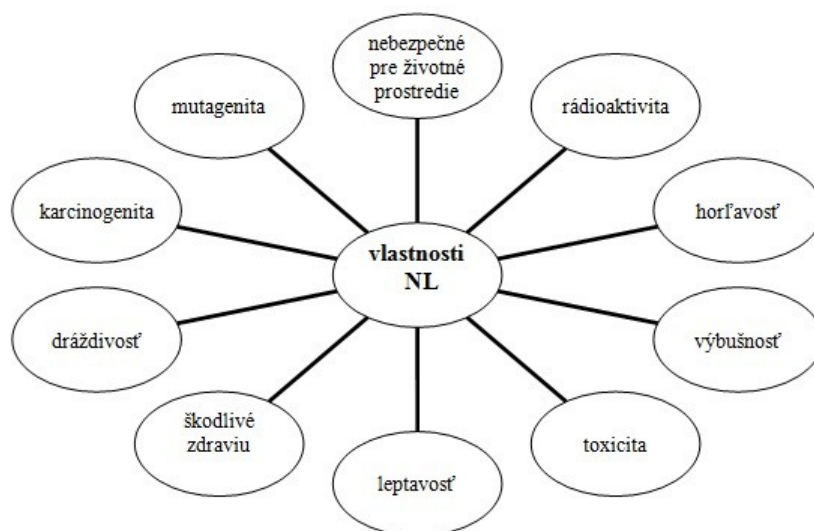
Súčasný rozvoj priemyslovo vyspelých krajín sa vyznačuje dynamickým rozmachom viacerých odvetví, ktoré pre svoj chod potrebujú veľké množstvá surovín rôzneho druhu. Tieto sa musia často dopravovať z ťažobných lokalít do miest spracovania zložitými transportnými cestami, počnúc prepravou pri mori, potrubnou dopravou a končiac železničnou a automobilovou dopravou. Vzhľadom na skutočnosť, že niektoré suroviny, ale i poloprodukty predstavujú nebezpečné látky, dochádza k potencionálnemu ohrozeniu životného prostredia – vodstva i pevniny a významnou mierou i ovzdušia.

Havárie nebezpečných látok môžu nastať v rozmanito členenom prostredí, ktoré je typické pre veľkú časť Slovenskej republiky. Z prevažnej väčšiny majú svoj pôvod vo výrobe, preprave a skladovaní nebezpečných látok alebo v rozmanitej manipulácii s nimi. V situáciách, kedy havárie nebezpečných látok vzniknú v prostredí, kde sa vyrábajú, je ich zdolanie relatívne zabezpečené súkromnými bezpečnostnými službami v danom závode. Za horšie typy havárií možno považovať tie, ktoré vzniknú v prostredí nepripravenom na takéto udalosti, napríklad cestných alebo železničných komunikáciách. Havárie nebezpečných látok v takomto prostredí budú poznamenané vždy nekoordinovaným jednaním zasiahnutých osôb ako aj zvýšenou mierou chaosu.

Za najčastejšie druhy havárií, kedy môže dôjsť k uvoľneniu nebezpečných látok, možno označiť tieto:

- havárie cestných a železničných cisterien,
- havárie zásobníkov nebezpečných látok v areáli priemyslových kombinátov,
- technologické havárie na výrobných linkách,
- havárie riečnych a námorných plavidiel,
- havárie s únikom nebezpečným látok v dôsledku požiarov,
- poškodenie produktovodov pri živelných pohromách (zosuvy pôdy),
- poškodenie produktovodov pri zemných prácach,
- poškodenie produktovodov a zásobníkov nebezpečných látok násilnými metódami,
- terorizmus (použitie bojových otravných látok voči civilným cieľom). [5]

Dá sa predpokladať, že nebezpečné látky majú jednu, prípadne i viac z týchto vlastností:

*Obrázok 1 Vlastnosti nebezpečných látok
(autor)*

Z hľadiska objektu **pôsobenia** sú nebezpečné chemické látky a nebezpečné chemické prípravky rozdelené na dve skupiny:

- **nebezpečné pre život a zdravie ľudí** – chemické látky a chemické prípravky, ktoré môžu spôsobiť smrť, krátkodobé, dlhotrvajúce alebo opakujúce sa poškodenie zdravia, ak sú vdychované, požitá alebo absorbované pokožkou,
- **nebezpečné pre životné prostredie** – chemické látky a chemické prípravky, ktoré ak sa dostanú do životného prostredia, môžu predstavovať okamžité alebo neskôršie nebezpečenstvo pre jednu alebo viac zložiek životného prostredia.

Pri manipuláciách s nebezpečnými látkami a materiálmi sa nebezpečenstvo zvyčajne týka fyzikálnych a chemických vlastností materiálov.

Na pracoviskách a skladoch sa môžu vyskytovať len obmedzené množstvá nebezpečných látok. Sklady a výrobné haly kde sú tieto nebezpečné látky, musia byť riešené podľa zvláštnych predpisov, oddelene od ostatných priestorov zabezpečené protivýbuchoвыми zariadeniami (dvere, brány, okná), zariadením na zabránenie šíreniu požiaru a výbuchovej vlny a únikovými cestami. Na týchto pracoviskách je zákaz práce mladistvých a žien. Veľmi dôležité je výber vhodných osobných ochranných pracovných pomôcok, ktoré zabezpečia ochranu pred popálením žeravinami, udusením a otrávením, t.j. rukavice, odev, obuv, respirátory, dýchacie prístroje. Všetky tieto činnosti môžu vykonávať len vysoko odborne kvalifikovaní pracovníci. Na pracoviskách musia byť viditeľné označené nebezpečné látky, vyvesené pokyny pre prípad nebezpečia a zásady poskytovania prvej pomoci a protipožiarne zariadenia podľa STN 650201. Nebezpečné materiály by mali mať kartu s bezpečnostnými údajmi a informáciami.

Keď hovoríme o zásadách bezpečnosti práce s nebezpečnými látkami, musíme si uvedomiť, že určité množstvo konkrétnych látok a ich stav, ktorý vyplýva z technológie vytvára potenciálne nebezpečenstvo. Toto treba znížiť na únosnú mieru alebo v ideálnom stave úplne odstrániť.

Veľkosť potenciálneho nebezpečenstva a rizika ovplyvňujú nasledovné faktory:

- množstvo nebezpečných látok,
- pracovná teplota,
- tlak pri výrobe alebo používaní,
- pohyb surovín alebo hotových výrobkov,
- možnosť tvorby statickej elektriny,
- možnosť vzniku mechanickej iskry,
- nebezpečné reakcie, neočakávaný priebeh procesu,
- čas účinku nebezpečných látok na človeka a na zariadenie,
- organizačné alebo osobne nezvládnutie pracovného a technologického procesu (ľudský faktor).

Súčasný stav prípravy pracovníkov SBS na ich ochranu pred NL je minimálny. Pracovníci SBS sú chránení iba ochrannými maskami, malými ochrannými filtrami MOF a ochrannými rúškami, ktoré majú umiestnené na vhodnom mieste v danom objekte, a to tak, aby ich v prípade živelnnej pohromy, havárie, katastrofy mali okamžite k dispozícii.

ZÁVER

Pracovníci SBS v rámci svojej pracovnej náplne musia spĺňať kritériá, ktoré vyplývajú zo zákonov, vyhlášok a nariadení. Ich práca je náročná, zodpovedná a aj nebezpečná, hoci to tak možno niekedy nevyzerá.

V prípade výskytu mimoriadnej udalosti, ktorá negatívne pôsobí na život a zdravie ľudí, prípadne aj majetok sú povinní pomáhať pri jej odstraňovaní.

Treba poukázať aj na fakt, že dostatok informácií o správnej manipulácii s nebezpečnými látkami môže výrazne znížiť rýchlosť šírenia úniku a zachrániť tak ľudský život alebo včas ochrániť životné prostredie. Pri mimoriadnej udalosti taktiež rozhoduje znalosť a schopnosť sa správne a rýchlo rozhodnúť a pamätať si čo je potrebné urobiť keď takáto situácia nastane. Obzvlášť preto, lebo mimoriadne udalosti prichádzajú väčšinou nečakane.

LITERATÚRA

- [1] DALOŠ, A.: 2003, Nebezpečné látky a ekologické havárie, Žilina: EDIS, 2003.
- [2] MARTÍNEK, B.: a kol., 2003, Ochrana človeka za mimořádných událostí, Praha, MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR.
- [3] MESÁROŠ, M. - REITŠPÍS, J. - KRIŽOVSKÝ, S.: 2004, Súkromné bezpečnostné služby, Žilina, EDIS, 2004.
- [4] SBS kapitoly Európskeho manuálu - European Vocational Qualifications for Basic Guarding. Leonardo NL/96/2/1136/PI/II.1.1.b/FPC.
- [5] SLEPECKÝ, J. a kol.: 2005, Krízový manažment, Žilina: FŠI ŽU, EDIS, 2005, s.12, ročník 4.
- [6] VELAS, A.: Bezpečnostné služby a ich legislatíva, Žilina: FŠI ŽU, 2007.

- [7] Zákon č. 473/2005 z 23. septembra 2005 Z.z. o poskytovaní služieb v oblasti súkromnej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o súkromnej bezpečnosti).

článok recenzoval:
prof. Ing. Josef Reitšpis, PhD.

EUROSAT CS
ZABEZPEČOVACÍ A KAMEROVÉ SYSTÉMY

EUROSAT SK PLUS

Rusovská cesta 13, 851 01 Bratislava
www.eurosat.sk